

Nr 66.

Af herr **Heilberg**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt att afgiftsfritt bryta stubbar för tjärbränning å kronomark inom Västerbottens och Norrbottens län.

Af professor Sundbärqs storartade statistiska utredningar i nationalekonomi framgår, rörande vårt skogsbruk, att något mer än hälften af Sveriges hela areal utgöres af skogbärande mark, och att Sverige är det andra landet i ordningen i Europa beträffande siffran skog pr individ. Men Sverige håller på att få farliga medtäflare i fråga om skogsproduktion, och i synnerhet med hänsyn till vårt lands export af förädlade trävaror kommer konkurrensen att bli synnerligen hård, hvad det lider.

Då vi såsom bekant skola lefva på öfverskottet i vår handelsbalans, ligger det också stor vikt uppå, att vi icke allenast söka höja vår exportsiffra, utan äfven och framför allt hushålla med våra exportmöjligheter.

Trävarurörelsen är den, som föder Norrland och indirekt äfven det öfriga Sverige. Det bör därför aldrig förgätas, att vår norrländska skogshandtering är ett livsvillkor för hela folkets framtida ekonomiska bestånd.

Den närmaste konsekvensen blir då den, att statsmakter och enskilda böra på alla upptänkliga sätt omhulda denna vitala gren af vår nationalekonomi, och detta på tvenne hufvudvägar. Den ena, den negativa, består i bevarandet och vårdandet af skogskapitalet; den andra, den rent positiva, består åter i åtgärder att alstra och stödja nya uppslag och förvärfvs- samt exportmöjligheter inom skogshushållningens *hela* område, alltså äfven dess bigrenar såsom cellulosa- och pappersindustrien äfvensom *tjårfabrikationen*.

Att denna senare är en gammal förvärfskälla för den *fattigare befolkningen* inom Norrland, utesluter icke, att den behöfver omhuldas. Ty det är helt visst synnerligen önskvärdt att på allt sätt söka hjälpa och underlätta existensmöjligheterna för den svagare befolkningen. Utom af de dåliga tiderna med dess minskade arbetsförtjänst tryckes den af de hårda skatterna. Medelsiffran — ur statistiska centralbyråns berättelse för 1908 — är för Västerbottens län 85,21 öre eller 8,52 pr bevillningskrona. För Norrbottens län var medelsiffran samma år 8,59 pr bevillningskrona, för Västernorrlands län 8,41, för Jämtlands län 9,46 och för samtliga dessa fyra län 8,70. Dessa höga utskylder, minskade arbetstillfällena, svårigheten att kunna förvärfva en torfva i Norrlands och särskildt Lapplands stora ännu obrukade vidder bidraga till emigrationen. Emigrantantalet visar under tiden januari—september förra året en ökning af i rundt tal 5,000 personer. Utan tvifvel är det Norrland, som fått släppa till största delen af de nya utvandrareskarorna, och det är obestriddigt, att emigrantströmmen flyter störst från lappmarkssocknarne.

För att söka om möjligt inskränka denna stora blodaftappning synes mig alla lofvärda medel och möjligheter böra uppsökas och användas för att bereda den ännu kvarvarande befolkningen lättare existensmöjligheter och på detta sätt afhålla dem från att lämna fädernejorden.

Till binäring har, som ofvan nämnts, den fattigare befolkningen i Norrland *tjärbränning*. Men detta ansträngande arbete är förenadt med icke ringa omkostnader, i det kronan ej lämnar någonting fritt, hvarigenom alla härtill behöfliga materialier måste köpas, ända från tjärveden till tunnbanden. Kunde därför någon lindring häruti åstadkommas, så att den för tjärbränningen behöfliga tjärveden kunde kostnadsfritt erhållas från staten, skulle en ej obetydlig lättnad uppstå för den härmed sträfvande befolkningen.

Den, som önskar bränna tjära, skall anmäla sig hos vederbörande jägmästare för att få bryta tjärved, hvarvid han samtidigt har att ifylla en med borgen af två vederhäftiga personer försedd förbindelse å den uppkommande betalningens fullgörande. Han erhåller då ett s. k. hyggesbevis jämte anvisning på visst område eller trakt, hvarest han får taga trästubbar. Kvantiteten uppmätes sedermera af kronojägaren. Den betalning, som sedermera på bestämd dag skall erläggas till kronan, är 25 öre pr kubikmeter råvara. Bräder till tunnor erhållas på så sätt, att man af kronan köper torrskog, som därefter kransågas af köparen. Tunnband fås genom ansökan hos jägmästaren att få köpa unggranar, som efter

hemkörningen uppräknas af kronojägaren och sedermera bearbetas för sitt ändamål. Priset är 1 öre stycket, och åtgår det 8 st. till tunnan. Spån att bekläda tjärdalen med bekommes genom köp af rått virke, som sedermera hyflas till spånor. Torf till täckning af tjärdalen måste köpas af kronan och betingar ett pris af 25 öre pr kub.-meter.

Mycket arbete och jämförelsevis stora kostnader äro sålunda förenade med tjärbränningen. Jag har sökt att få uppgift på den ungefärliga kostnaden för tillverkningen och bifogar därför här en visserligen kanske primitiv sådan, men dock lämnad af fullt trovärdiga personer. Den lyder så: »*Uppgift å tillverkningskostnad å tjära.* 1:o Upptagning af tjärstubbar ur marken, 3 kub.-mtr. pr dag för en man. 2:o Sammankörning af stubbar i skogen, utgörande 6 kub.-mtr trämassa pr dag för häst och man. 3:o Grofklyfning af stubbar, 4 kub.-mtr pr dag för en man. 4:o Framkörning af virket till brännstället eller tjärdalen, 6 kub.-mtr pr dag för häst och man, beräknadt till medelväglängd af 3 kilometer. 5:o Finklyfning af tjärved och rengöring från röta och kol (från skogseld) 2 kub.-mtr pr dag för en man. 6:o Spån till tjärdalens täckning (80 cm. i kub. till 6 kub.-mtr ved). 7:o Läggnig af ved i tjärdalen, 3—4 kub.-mtr pr dag för en man. 8:o Bränntorf 1,5 kub.-mtr till 6 kub.-mtr ved; bränntorf kan upptagas 8 kub.-mtr pr dag af en man; framkörning af densamma 12 kub.-mtr pr dag för häst och man. 9:o Bränning af tjära: för brännmästaren 5 kr. pr dygn samt två man till handtlangning å 2,50—3 kr. pr dygn. 10:o Bränningstid med en tjärdal på 20 å 25 tunnor cirka 4 dygn. 11:o Tunträdd till ett värde af kr. 2,50 pr st. 12:o Tjäran blir till ett medeltal 1,5 tunna af 6 kub.-mtr ved. 13:o Transportkostnad till närmaste järnvägsstation (från Lycksele till Hällnäs 1,50 pr tunna). 14:o Tjärved 25 öre pr kub.-mtr i inköp; bränntorf 25 öre pr kub.-mtr i inköp.»

Denna binäring är sålunda förenad med rätt afsevärda afbränningar. Tjärveden själf är af olika beskaffenhet, af en del fås endast hälften så mycket tjära. Därtill kommer, att tjärtunnorna packas om eller »vråkas», som det heter, af köparen till följd af uppkommet tjärvatten, hvarigenom ytterligare förlust uppstår. Allt som allt blir det sålunda många procent, som för tillverkaren afgå pr tunna.

Det synes därför högeligen önskvärdt, att någon lindring härutinnan kunde ske. Och detta så mycket mera därför, som det är just den fattiga befolkningen, som till stor del har sitt uppehälle häraf. En stor fördel för densamma vore det, om tjärveden kunde erhållas fritt. Någon vidare

vinst kan kronan ej tänkas skörda af det nuvarande systemet, men för folket skulle det blifva en vinst att åtminstone ej behöfva köpa denna för tjärbränningen behöfliga del. Såsom förhållandet nu är, stå stubbarne och ruttna bort och verka på sina ställen hindrande för skogsåterväxten. Det borde därför ej vara annat än nyttigt och för *kronan* önskvärdt, att stubbarne bortskaffades i så stor utsträckning som möjligt; men allt under förutsättning att samma bestämmelser gälla som nu eller att sökanden af jägmästaren anvisas visst lämpligt område eller trakt, utöfver hvilket han ej får gå, samt att medgifvandet ej lämnas åt andra än sådana som själfva utföra eller deltaga i arbetet, således att rum ej lämnas för spekulation och jobberi, och att ej mera får tagas än som under närmaste år användes eller att upplåtelsen endast gäller ett år i sänder. Då kan den starkare ej roffa till sig långt utöfver behovet.

Afstår kronan under sådana förhållanden hela den lilla köpeskillingen, gör den visserligen en förlust, ehuru en mycket ringa sådan, men å andra sidan och i annat afseende kommer den säkerligen att göra en vinst, och en icke ringa vinst. Genom att underlätta förvärfsmöjligheten, genom att skapa förbättrade arbetstillfällen kan man nämligen hoppas kvarhålla mången i hemlandet och särskildt hindra den nu pågående sorgliga affolkningen i de öfra socknarne i Norr- och Västerbotten, hvilka nu förse industrien nere vid kusten med arbetskrafter. Man bör söka att ordna förhållandena i dessa karga bygder så, att de icke allenast icke blifva någorlunda drägliga utan äfven blifva sådana, att de i någon mån inbjuda att stanna kvar i hembygden och i fosterlandet. Äfven i de här ifrågavarande trakterna, där emigrationsfebern rasar som värst, finnas nämligen möjligheter till ett näringslif. Det rör sig ej och kommer ej att röra sig i industriens tecken i vanlig mening, utan det nöjer sig med oändligt anspråkslösare förhållanden. Men icke desto mindre har det sin stora betydelse dels som ett bote-medel mot emigrationens fruktansvärda blodåftappning, dels som ett steg på vägen till *framtidlandet*.

»Med vidgade förvärfsmöjligheter på forsterlandets torfvor skall utvandringen hämmas, folkets trefnad växa, folkökningen gå raskare.»

På grund af hvad här ofvan anförts, får jag hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder, att de personer, som efter anvisning af vederbörande tjänsteman inom Norrbottens och Västerbottens

län bryta stubbar i och för tjärbränning, blifva befriade från den afgift pr kubikmeter bruten råvara, som de hittills erlagt.

Stockholm den 23 januari 1911.

E. F. Hellberg.

Nr 67.

Af herr **Wallentin m. fl.**, om anslag till Göteborgs och Bohus läns hafsfiskeförenings försäkringsanstalt för försäkring af snörpvadar.

Som bekant har hafsfisket i vårt land under senare åren utvecklats därhän, att detsamma kan betraktas såsom en af landets mest betydande näringsgrenar och lämnar tusental af kustbefolkningen en ganska god om än riskabel och vansklig utkomst.

Tack vare statens öppna blick för näringens betydelse och däraf föranledda ganska verksamma understöd åt densamma i form af billiga lån till inköp af tidsenlig redskap, har särskildt vintersillfisket, som bedrifves i öppna hafvet med s. k. snörpvadar, kunnat utvecklas på ett rent af storartadt sätt, som årligen inbärgar miljoner, hvilket utan statens berörda mellankomst varit omöjligt.

Ehuru den fiskeriidkande befolkningens utkomstmöjligheter härigenom i stort sedt betydligt förbättrats, är likväl yrkets utöfvare relativt fattiga, och man kan med skäl säga, att deras hufvudsakliga egendom ständigt är utsatt för fara att gå förlorad. Detta har ännu mera blifvit förhållandet genom förberörda riskabla vintersillfiske i öppna hafvet, helst den för detta fiske nödvändiga särskildt dyrbara redskapen hittills icke kunnat försäkras för skador, som genom olyckor af många slag kunna drabba densamma. Endast en snörpvad med vadbåt representerar ett